

(047.1)
317 II

631.476 (-.941.2)

STICHTING VOOR BODEMKARTERING
WAGENINGEN
BIBLIOTHEEK

Stichting voor Bodemkartering
Wageningen

Directeur Prof. Dr C.H. Edelman

no. 283.

DE BODEMGESTELDHEID VAN DE HEIDSE PEEL

door: Jhr Ir J.E.M. van Nispen tot Panhuizen
bodemkundige bij de
Stichting voor Bodemkartering, Wageningen

April 1952.

ISBN = 204241 - 02

Voorwoord

Bijgaand rapport werd op verzoek van de Rijkscultuurconsulent voor de provincie Limburg samengesteld uit de gegevens van de kartering Venray.

Het is slechts een beknopt verslag. Voor uitvoeriger gegevens moge verwezen worden naar het eerlang verschijnende rapport over de bodengesteldheid van Venray.

De Adjunct-Directeur van de
Stichting voor Bodemkartering,

(Z. van Doorn)

Bijlagen:

1. Profielbeschrijvingen
2. Onderzoek van grondmonsters
3. Bodemkaart, schaal 1 : 5.000

De bodemkartering van de Heidse Peel vormt een onderdeel van de kartering van de gemeente Venray, waarvan nog geen rapport is verschenen. Uit de verzamelde gegevens betreffende de woeste gronden van de Heidse Peel is echter een afzonderlijk rapport met bodemkaart samengesteld.

Het bodemkundig onderzoek had plaats met grondboor en spade. Het aantal boringen bedraagt gemiddeld 1 à 2 per ha. tot een diepte van 120 cm.

De woeste gronden van de Heidse Peel omvatten het zuidelijke deel van de cadastrale sectie H 13. Dit woeste Peelgebied ligt ten westen van IJsselstein, ten zuiden van de weg Venray-Deurne, ten oosten van de provinciale grens Limburg-Brabant. In het westen ligt evenwijdig aan de provinciale grens een defensiekanaal; van zo naar nw loopt een peelsloot door het terrein naar het defensiekanaal.

De woeste gronden zijn begroeid met struikheide, dopheide, pijpestrootje, berk en op een enkele plaats ratelpopulier. Men treft er zand- en veengronden aan.

In de woeste zandgronden is van hoog naar laag onderscheid gemaakt in:

Zh 1: zeer droge heidezandgronden

Zh 2: vochthoudende heide zandgronden

Zh 3: vochtige heide zandgronden.

De Zh 1 ^{x)} liggen op 34.2 tot 32.4 m + N.A.P. ^{xx)}, de Zh 2 op 30.8 tot 30.5 m + N.A.P., de Zh 3 en veengronden op 29.5 tot 28.9 m + N.A.P.. Men treft plotselinge overgangen van hoge zandgronden naar veengronden aan.

Wanneer deze gronden reeds ontgonnen zijn, hetgeen in een klein deel van het betrokken gebied het geval is, is de volgende indeling gemaakt, welke aansluit bij die van de woeste gronden:

Zoh 1: uiterst droge hoge heide-ontginningszandgronden

Zoh 2: droge middelhoge heide-ontginningszandgronden

Zoh 3: vochthoudende lage heide-ontginningszandgronden.

x) Voor nauwkeurige kenmerken van het profiel zie bijlage!

xx) Hoogtecijfers zijn ontleend aan de Topografische kaart, hoogtemeting 1934

Bij ontginning zijn deze gronden niet dieper dan 30 cm bewerkt. Hierdoor zijn de profielen alleen in de bovengrond gestoord. Deze bovengrond is minder vochtig.

De Zh 3 gronden zijn bij ontginning ontwaterd en onttrekken bovendien water aan Zh 1 en Zh 2, waardoor ook deze, in cultuur gebracht, droger zijn.

De Zh 1 gronden hebben ongeveer een 10 cm dikke donkere, droge, humeuze begroeiingslaag van struikheide op een loodzandlaag van ca 10 cm, met daaronder een inspoelingslaag van ongeveer 10 cm, die in een koffiebruine laag overgaat; deze koffielaag is in droge toestand hard; op ongeveer 45 cm gaat het profiel in droog los zand over.

In ontginning, Zoh 1, blijken deze gronden te verstaiven; gewassen als rogge en haver verdrogen. Verdrogen van gewassen op de Zoh 1 heeft vooreerst plaats door de diepe grondwaterstand, die in de zomer meer dan 2 meter beneden maaiveld ligt. Loozand en bank werken beide nadelig voor de groei van de gewassen.

De samenstelling van het zand is ook niet zodanig dat het gemakkelijk vocht vasthoudt. Een M ^{x)} cijfer van 115 à 120 komt regelmatig voor. Dit M cijfer geldt ook voor de andere zandgronden Zh 2 en Zh 3.

Chemisch zijn de gronden arm. Voor bouwlanden lijken ons deze gronden ongeschikt. Zij komen in het oosten en in het noordwesten op enkele plaatsen voor.

De Zh 2 gronden liggen lager dan de Zh 1. De bovengrond is goed humeus; soms treft men er een dun (enkele centimeters dik) loodzandlaagje onder aan. Onder de humeuze laag ligt bruin zand, dat op ongeveer 50 cm in geel-geelgrijs zand overgaat. Men treft er struikheide en dopheide op aan. Een grote oppervlakte van de Heidse Peel wordt door deze grond ingenomen.

In het westen, in de hoek van het defensiekanaal, komt leemig zand binnen een meter onder Zh 2 voor. Deze gronden zijn in het veld gemerkt

x) Zie bijlage 2

door opslag van ratelpopulier; de gronden zijn minder diep bruin en dus eerder gebleekt in de ondergrond. Zij zijn vochthoudender dan de Zh 2 grond zonder lemige ondergrond.

In ontginning, Zoh 2, stuiven deze gronden; verdroging komt echter in rogge en haver weinig voor. Voor bouwlanden lijken ons deze gronden geschikt.

De Zh 3 gronden liggen lager dan de Zh 2. Een venige begroeiingslaag van ongeveer 10 cm van pijpestrootje kan plaatselijk voorkomen; onder deze begroeiingslaag ligt een zwarte, pikke smeerlaag van 20 - 25 cm dikte. Daaronder volgt bruin, vast zand, dat sterk doorworteld is; in droge toestand kan deze laag bijzonder verkit zijn. Onder deze min of meer vaste laag komt bruingeel tot geelgrijs zand voor.

De Zh 3 gronden komen veelvuldig als kleine laagten in de Zh 2 voor. Ook als overgang van Zh 2 naar veengrond treft men Zh 3 aan. Deze gronden zijn voor bouwland (Zoh 3) en voor weiland ontgonnen. Zij voldoen hiervoor goed.

De veengronden liggen het laagst in het terrein. Wij treffen deze venen in kossen en in aaneengesloten laagten aan, die naar het westen te volgen zijn. Het veen bestaat in hoofdzaak uit sterk verteerd mosveen en zwartveen, waarbij een gliedelaag de overgang van veen naar zand vormt. Dit zand is donkerbruin en verkit. Het water stagneert erop. De gliedelaag is zeer sterk humus; zij bestaat uit zeer sterk verteerde plantenresten. Deze laag is waterkerend. In de bouwvoor is deze laag ongunstig; zij geeft o.a. ontginningsziekte.

De veengronden onderscheiden wij naar de dikte waarin het voorkomt: V 1; natte ondiepe restveengronden met zandige ondergrond

V 2; zeer natte diepe restveengronden met zandige ondergrond

V 3; uiterst natte zeer diepe restveengronden met zandige ondergrond.

Respectievelijk hebben zij gemiddeld 50, 100 en meer dan 100 cm veen met een gliedelaag op bruin zand. De veendikte is op de wallen nagegaan.

De V 1 vormt de overgang van het veen naar de zandgronden; de V 2 en V 3 vullen de laagten in de zandgronden.

-4-

De vervening, welke hier heeft plaats gehad is een boerenvervening geweest. Kleine uitgeveende putten treft men overal aan; in de hoek defensie-kanaal-peelsloot en aan de weg Venray-Deurne zijn echter geen putten.

De veengronden zijn nog weinig in ontginning genomen. De bruikbaarheid van deze gronden is afhankelijk van de dikte van de bezanding en van de waterstand.

De grondwaterstand in deze gronden is zeer wisselend. Na hevige regenbuien blijft plaatselijk water op gliede en de vaste bruine laag staan, waardoor de venen zeer drassig worden.

Uit diepteboringen is komen vast te staan dat plaatselijk beneden 1,20 m onder maaiveld lemige zandlagen voorkomen. Op grotere diepte treft men weer hetzelfde zand aan als boven het lemige zand; op ongeveer 10 m diepte ligt grind.

-.-.-.-

LEGENDA behorende bij de bodenkaart van de "Heidse Peel"

- Zh 1 zeer droge heide zandgronden
- Zh 2 vochthoudende heide zandgronden
- Zh 3 vochtige heide zandgronden

- Zoh 1 uiterst droge hoge heideontginningszandgronden
- Zoh 2 droge middelhoge heideontginningszandgronden
- Zoh 3 vochthoudende lage heideontginningszandgronden

- V 1 natte ondiepe restveengronden met zandige ondergrond
- V 2 zeer natte diepe restveengronden met zandige ondergrond
- V 3 uiterst natte zeer diepe restveengronden met zandige ondergrond

- LL lemig zand in de ondergrond
- 30.5 hoogtecijfers in m + N.A.P.

Profielbeschrijving van Zh 1, zeer droge heide zandgrondBegroeiing: Struikheide (Calluna vulgaris)

- 0 - 5 cm zwartgrijze, humeuze vegetatie-laag los van de ondergrond, z.g. begroeiingslaag
- 5 - 9 cm oude overstoven vegetatielaagjes
- 9 -11 cm zwak humeus, loodzandachtig zand
- 11 -16 cm iets donkerder, zwak humeus zand
- 16 -26 cm grijs gebleekt zand zonder enige binding of humeuze stoffen z.g. loodzand
- 26 -34 cm zwak humeus loodzand
- 34 -39 cm vast, droog, zwartbruin fijn zand z.g. koffiebruine inspoelingslaag
- 39 -56 cm horizontaal zwartbruin geaderd, bruingeel, droog zand met verticale, zwartbruine inspoeling langs oude wortelkanalen
- > 56 cm los, droog, lichtbruin zand, dieper geleidelijk overgaand in droog, geel zand.

Profielbeschrijving van Zh 2, vochthoudende heide zandgrondBegroeiing: Pijpestrootje (Molinia coerulea) en dopheide (Erica tetralix)

- 0 - 7 cm sterk humeus tot iets venig, doorworteld en hierdoor met de ondergrond verbonden z.g. begroeiingslaag
- 7 -16 cm sterk humeus, bruin-zwart, doorworteld zand met enkele plekken loodzand
- 16 -23 cm gebonden bruin-zwart, doorworteld zand
- 23 -39 cm bruin, naar beneden toe bruin-grijs, doorworteld zand
- 39 -67 cm lichtbruin tot geelgrijs, doorworteld zand; donkerder inspoeling langs oude wortelkanalen
- > 67 cm gebrodeld lemig zand.

Profielbeschrijving van Zh 3, vochtige heide zandgrond

Begroeiing: Pijpestrootje (Malinia coerulea)

- 0 - 5 cm vochtige, venige, zwarte, sterk doorwortelde begroeiingslaag
- 5 -15 cm vochtige, zwarte, sterk humeuze tot venige, plakkige, doorwortelde smeerlaag
- 15 -52 cm bruin tot vuilbruin, doorworteld, humeus, vast zand
- > 52 cm overgang van bruingrijs naar geelgrijs zand met donkere inspoeling langs oude wortelkanalen.